

REPUBLIKA HRVATSKA

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom

Broj: POSI-2.7.2.-1381/24-11-01

Zagreb, 9. rujna 2024. godine

GRADOVI U REPUBLICI HRVATSKOJ

n/r gradonačelnicima

- svima, putem Udruge gradova

E-pošta: info@udruga-gradova.hr

nives@udruga-gradova.hr

POLICIJSKE UPRAVE U REPUBLICI HRVATSKOJ

n/r načelnicima

- svima, putem Ravnateljstva policije

E-pošta: policija@mup.hr

pisarnica@mup.hr

Predmet: Parkiranje vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom na parkirališna mjesta koja su za tu svrhu posebno obilježena

- *preporuka, dostavlja se*

- *izvješće, traži se*

Poštovani,

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom svakodnevno zaprima pritužbe kojima se ukazuje na učestalo kršenje propisa kojima je uređeno pravo parkiranja na parkirališnim mjestima uređenim i obilježenim za parkiranje vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom.

Pojedinci, ali i udruge koje okupljaju osobe s invaliditetom iz cijele Republike Hrvatske u svojim obraćanjima opisuju kako se svakodnevno suočavaju s nesavjesnim sudionicima u prometu koji neovlašteno parkiraju svoja vozila na parkirališna mjesta obilježena za parkiranje vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom, unatoč tome što na to nemaju pravo, odnosno u parkiranim vozilima nije propisno istaknuta Europska parkirališna karta za osobe s invaliditetom. Također, posebno se upozorava na česte zlouporabe tuđe parkirališne karte i korištenje ove javne isprave od strane članova obitelji, prijatelja i drugih osoba koje parkirališnu kartu koriste za parkiranje i u situacijama kada nositelj iste ne upravlja vozilom ili se uopće ne nalazi u vozilu, a problem predstavljaju i vozila parkirana preblizu ili djelomično preko obilježenih parkirališnih mjesta čiji vozači ne vode računa o razmaku potrebnom da osoba s invaliditetom izađe iz svog vozila. Učestalost opisanih prekršaja ukazuje na još uvijek nedovoljnu razinu svijesti društva o važnosti pristupačnih parkirališnih mjesta za osobe s invaliditetom, a pritužbama se ukazuje i na izostanak pravovremenog i učinkovitog sankcioniranja prekršitelja, dok je zabrinjavajuća spoznaja da osobe s invaliditetom koje same pokušaju ukazati na nepropisno parkiranje često budu verbalno i/ili gotovo i fizički napadnute.

S obzirom da je Pravobranitelj za osobe s invaliditetom neovisno tijelo koje štiti, prati i promiče prava i interese osoba s invaliditetom, te institucija koja je dužna i ovlaštena predlagati poduzimanje mjera usmjerenih na unapređenje kvalitete življenja osoba s invaliditetom, ovim putem ukazujemo na sljedeće okolnosti.

Pristupačnost i mobilnost osnovni su preduvjeti za uključivanje osoba s invaliditetom u život zajednice, a osiguranje pristupačnosti i mobilnosti obveza je koja proizlazi iz međunarodnih dokumenata koje je Republika Hrvatska potpisala i ratificirala, kao i obveza koju propisuju nacionalni zakoni i propisi. Posebno ističemo Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (Narodne novine - Međunarodni ugovori, broj 06/07, 03/08 i 05/08) kojom se osobama s invaliditetom kao osnovna prava, između ostalih priznaju i pravo na pristupačnost, osobnu pokretljivost i pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu, dok je svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi invaliditeta koje ima svrhu ili učinak sprečavanja ili poništavanja priznavanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda, na ravnopravnoj osnovi s drugima, određeno kao diskriminacija na osnovi invaliditeta. Osim Konvencije, ističemo i Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine, broj 85/08 i 112/12) koji kao jedan od utuživih oblika diskriminacije propisuje, između ostalog i propust da se osobama s invaliditetom omogući korištenje javno dostupnih resursa i sudjelovanje u javnom i društvenom životu. Naglašavamo da je potpisivanjem i ratificiranjem Konvencije prihvaćena obveza usvajanja mjera usmjerenih na podizanje razine svijesti u svim segmentima društva, u svezi s osobama s invaliditetom, kao i promicanje poštivanja njihovih prava i dostojanstva. Mjere trebaju biti usmjerene na borbu protiv štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, a mogu uključivati, između ostalih, pokretanje i provođenje djelotvornih kampanja podizanja svijesti javnosti s ciljem senzibiliziranja javnosti za prava osoba s invaliditetom te promicanja pozitivne percepcije osoba s invaliditetom i većeg stupnja društvene svijesti o osobama s invaliditetom i njihovim pravima.

Uz prethodno navedeno, ističemo kako je odredbama Zakona o povlasticama u prometu (Narodne novine, broj 133/23) i Pravilnika o Europskoj parkirališnoj karti za osobe s invaliditetom (Narodne novine, broj 157/23) propisano da pravo parkiranja na parkirališno mjesto koje je za tu svrhu posebno uređeno i obilježeno imaju osobe s invaliditetom sq 80% ili više postotaka tjelesnog oštećenja odnosno osobe kod kojih je utvrđeno tjelesno oštećenje koje ima za posljedicu nesposobnost donjih ekstremiteta 60% ili više, kao i vozila udruga osoba s invaliditetom. Važno je istaknuti kako se pravo može konzumirati, odnosno vozilo se smije parkirati na obilježena parkirališna mjesta samo kada vozilom upravlja osoba s invaliditetom koja je nositelj prava ili kada se ta osoba nalazi u vozilu.

Nepropisno parkiranje osoba koje nisu nositelji ovog prava i zlouporaba tuđe parkirališne karte, osim što predstavlja kršenje propisa, ujedno ukazuje i na omalovažavajući odnos prema osobama s invaliditetom te ih onemogućava u kretanju, neovisnom življenju i uključivanju u svakodnevni život zajednice odnosno uskraćuje ih u uživanju temeljnih ljudskih prava. Naime, velikom broju osoba s invaliditetom, posebno onima koje se otežano kreću ili se kreću pomoću pomagala (npr. štake, štapovi, invalidska kolica, hodalice i dr.) i djeci s teškoćama u razvoju (npr. poremećaj iz spektra autizma), osobni automobil je jedino prijevozno sredstvo kojim odlaze na radno mjesto, u školu, vrtić, fakultet, kod liječnika, u šoping ili bilo koju drugu svakodnevnu aktivnost. Upravo korištenje automobila im omogućuje kretanje i neovisno življenje, stoga je iznimno važno da imaju mogućnost koristiti parkirališno mjesto koje će biti što bliže odredištu i koje je propisno uređeno

i obilježeno kako bi nesmetano mogli ući/izaći iz automobila i kretati se ravnopravno sa ostalim građanima.

Uzimajući u obzir navedeno te uvažavajući izazove s kojima se lokalne vlasti i nadležne policijske uprave susreću u odnosu na problem parkiranja u urbanim sredinama, svim primateljima ovog pismena preporučujemo provođenje sljedećih aktivnosti.

Preporučujemo intenzivnije provođenje zajedničkih akcija i kampanja kojima će gradovi i policijske uprave, u suradnji s lokalnim udrugama i uz medijsku podršku, podizati razinu svijesti društva o važnosti poštivanja propisa vezanih za pristupačnost i mobilnost osoba s invaliditetom. Poticaj za provođenje ovakvih akcija mogu biti pozitivna iskustva i rezultati iz kampanja i akcija provedenih proteklih godina (npr. „Želiš li se mijenjati za mjesto?“, „Ako ste uzeli moje parkirno mjesto, uzmite i moju invalidnost“ (napomena: preporučujemo koristiti ispravniji termin „moj invaliditet“), „ParkirOS“ i brojne druge) kojima se potvrdilo kako je nužno kroz komunikaciju s javnosti ukazivati kako mjesto uređeno i obilježeno za parkiranje vozila osoba s invaliditetom nije povlastica besplatnog parkiranja, kako to mnogi pogrešno smatraju, nego mjera koja osobi s invaliditetom omogućava mobilnost, svakodnevno funkcioniranje i uključivanje u društvo. Podsjećamo, mjesta za parkiranje vozila osoba s invaliditetom nisu važna samo zbog blizine nekog odredišta, nego su ona često i jedino mjesto na kojemu osobe s invaliditetom mogu izaći iz vozila te pristupiti nogostupu i nastaviti se kretati.

Također, preporučujemo policijskim upravama i gradovima da u okviru svog djelokruga učestalije provode ciljane akcije usmjerene na identificiranje i sankcioniranje u ovom pismenu opisanih kršenja propisa. Prikupljeni podaci i iskustva stečena prethodnih godina potvrđuju kako su upravo ovakve akcije najučinkovitiji način sankcioniranja nepropisnog parkiranja na mjestima obilježenim za vozila osoba s invaliditetom, pogotovo u odnosu na zlouporabu javne isprave i korištenje tuđe parkirališne karte. Posebno su se učinkovitima pokazale ciljane akcije koje su provodili policijski službenici i/ili prometni redari u civilu koji su se na taj način mogli zateći na mjestu prekršaja u trenutku parkiranja i nedvojbeno utvrditi da se osoba s invaliditetom ne prevozi vozilom, što je preduvjet za učinkovito sankcioniranje ove vrste prekršaja.

Osim kroz provođenje prethodno opisanih akcija, policiji i gradovima preporučujemo intenzivnije i dosljednije svakodnevno sankcioniranje prekršitelja ove vrste prekršaja i u vrijeme kada se takve akcije ne provode, a osim propisanih novčanih kazni preporučujemo provoditi i premještanje vozila koja se neovlašteno parkiraju te oslobađanje parkirališnog mjesta za one kojima je ono i namijenjeno. Skrećemo pažnju da je novim normativnom okvirom propisano kako nadzor i kontrolu Europske parkirališne karte za osobe s invaliditetom i parkirališnih mjesta namijenjenih za osobe s invaliditetom, osim policijskih službenika, prometnih inspektora i prometnih/komunalnih redara, obavljaju i nadzorni kontrolori organizacija koje pružaju uslugu parkiranja. Stoga, preporučujemo da gradovi svim subjektima (koncesionarima, komunalnim tvrtkama i dr.) koji pružaju uslugu parkiranja na njihovom području, izdaju jasnu uputu o obvezi vršenja nadzora i kontrole korištenja Europske parkirališne karte za osobe s invaliditetom i parkirališnih mjesta uređenih i obilježenih za vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom.

Zaključno, preporučujemo da se u osmišljavanje i provedbu, kako preventivnih, tako i represivnih akcija, uključe predstavnici osoba s invaliditetom (npr. lokalne udruge) i mediji, a naglašavamo kako su Pravobranitelj za osobe s invaliditetom i njegovi područni uredi u Osijeku, Splitu i Rijeci na raspolaganju za pružanje podrške u provedbi svih preporučenih radnji i aktivnosti. Mišljenja

smo kako suradnja i zajedničko djelovanje nadležnih jedinica lokalne samouprave, institucija i udruga koje djeluju na lokalnoj razini, uz medijske najave i praćenje kampanja i akcija, mogu pozitivno djelovati na svijest društva o ovoj temi te utjecati na uklanjanje prepreka koje otežavaju svakodnevicu osoba s invaliditetom.

Predmetnu preporuku upućujemo na temelju odredbi članaka 6. i 9. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (Narodne novine, br. 107/07).

S poštovanjem,

 PRAVOBRANITELJ ZA
OSOBE S INVALIDITETOM
Darijo Jurišić
Darijo Jurišić